

Ermita de Santa Llúcia (Xàbia)

Joaquim Bolufer Marqués

Publicación digital

Actuaciones arqueológicas en la provincia de Alicante. 2004

Editor

Fernando E. Tendero Fernández

Sección de Arqueología del Ilustre Colegio Oficial de Doctores y Licenciados
en Filosofía y Letras y en Ciencias de Alicante

Año de la edición: 2007

Depósito legal: A-980-2006

MARQ
MUSEO ARQUEOLÓGICO DE ALICANTE

al
DIPUTACIÓN
DE ALICANTE

Nom de la intervenció:	Ermita de Santa Llúcia
Municipi:	Xàbia / Jávea
Comarca:	La Marina Alta
Director:	Joaquim Bolufer Marqués
Equip tècnic:	—
Autor del article:	Joaquim Bolufer Marqués
Promotor:	Museu Arqueològic i Etnogràfic Municipal Soler Blasco
Autorització:	2004/0583-A
Data de l'actuació:	03/08/2004 – 31/08/2004
Coordenades localització:	31SBC531979
Períodes culturals:	Edat del Bronze, romà altimperial / tardoromà i època moderna
Material dipositat:	Museu Arqueològic i Etnogràfic Municipal Soler Blasco
Tipus d'intervenció:	Excavació arqueològica

DESENVOLUPAMENT DE LA INTERVENCIÓ

Entre el 3 i el 31 d'agost del passat any 2004 es va realitzar una intervenció arqueològica de salvament al caramull del tossal de Santa Llúcia, just al voltant de l'edifici de l'ermita.

La cala A estava situada al sector sud-est del cim del tossal, uns 6 m davant de la naia de l'ermita. El sondatge tenia una planta quadrada de 2 x 2 m. L'excavació d'aquest sondatge ens ha permés destriar un total de sis unitats estratigràfiques. Les tres unitats superiors (UU. EE. 1, 2 i 3) semblen correspondre als nivells de reompliment moderns, vinculats a l'adaptació de l'explanada de davant de l'ermita.

Per sota, la UE 4 es caracteritzava per ser un nivell amb una potent capa de pedres i rungles que correspondrien a les estructures desfetes de l'assentament de l'Edat del Bronze. Per baix, la UE 8 correspon a una capa de terra gris blanquinosa, prou compacta, amb alguns blocs calcaris i diversos fragments de molins barquiformes de pedra arenisca i uns pocs fragments de terrissa feta a mà. Aquesta unitat correspondria, probablement, al nivell

d'abandonament i trastocament de l'ocupació de l'Edat del Bronze. Per sota de la UE 8, vàrem definir una capa de terra de tonalitat groguenca, molt compactada, amb algunes restes de carbó. Els materials recuperats són alguns escassos fragments de terrisses fetes a mà de l'Edat del Bronze. La base d'aquesta unitat, ja sobre la roca calcària natural, mostrava unes coloracions rogenques i pràcticament estèrils arqueològicament.

La cala B es situava al costat del llarg mur sud-est de l'ermita. Aquesta llargueruda cala de 15,5 m de longitud (NW-SE) i uns 150 cm d'amplària, pretenia aclarir les restes i els basaments d'estructures que s'adossaven a l'edifici, així com obtenir dades sobre el sistema constructiu de l'ermita i la seua cronologia.

L'excavació s'ha desenrotllat de nord-oest a sud-est, definint un primer espai de 175 x 150 cm delimitat al sud pel basament del mur de maçoneria i morter de calç, UE 6. En aquest espai es varen destriar dues capes, la UE 5, de terres soltes de coloració marró grisenca i amb abundants blocs calcaris mitjans i petits i altres restes constructives (fragments de teules, restes de morter de calç, etc.). Per sota, es va definir un nou conjunt, la UE 7, amb menys blocs calcaris però de majors dimensions, disminuint les restes constructives. Aquesta unitat s'assenta sobre la roca natural del tossal.

Al sud-est del basament de mur (UE6), es va destriar un nou conjunt, la UE 9. Aquesta unitat es caracteritza per la presència de blocs calcaris de tamany mitjà i restes constructives (fragments de teula i rejola, restes de morter de calç, etc.) procedents de reformes i reestructuracions de l'ermita. Al sud d'aquesta unitat, es destriaren dos nous conjunts, les UU. EE. 11 i 12, de característiques similars a la UE 9, ara però amb alguns materials ceràmics del segle XVIII. Per sota de la UE 12 es va definir el conjunt UE 17, de terres soltes de tonalitat grisenca, que s'assentava sobre la roca natural. També en aquest sector sud hi aparegué un basament de mur, que com la UE 6, presentava un traçat perpendicular al mur de l'ermita. Aquest muret, la UE 23, corresponia al batedor o portalet d'una estança quadrangular, adossada a l'ermita, que estaria delimitada al nord-oest pel mur UE 6.

La cala C es localitzava al sud de l'ermita, a uns 5 m de l'edifici. La cala C tenia una planta rectangular de 3 x 4 m, amb una orientació dominant nord-oest/sud-est. Es defineix un primer nivell de terres superficials, la UE 13, d'uns 50 cm de potència, format per terres soltes de color marró i alguns materials

ceràmics d'àmplia cronologia. Per sota, es va destriar la UE 14, de terres de tonalitat marró grisenca per baix de la qual es defineix el basament d'un muret de maçoneria, d'orientació est-oest, denominat UE 19. A l'extrem est d'aquest element, es situa el basament de mur UE 18, orientat cap al nord i perpendicular a la UE 19, amb la que forma un angle recte.

Per baix de la UE 14 (de només 15 cm de potència) destriem la UE 15, situada a la meitat nord-est de la cala, definida al sud-est per la roca de base natural. Aquest conjunt, de terres fosques i compactes, ofereixen escassos materials ara però amb una cronologia d'època romana. Per sota, a l'extrem nord de la cala, es situa l'estructura d'una fossa rectangular definida per teules planes romanes (UE 24), d'orientació est-oest, amb 130 cm de longitud i uns 45 cm d'amplària. La fossa de *tegulae* (UE 24) cobria una sequieta o canalització excavada en la roca natural, orientada cap a llevant, amb una amplària d'entre 10 i 14 cm i una profunditat mitjana de 13-14 cm. Aquesta canalització (UE 25) estava reblida per la UE 22, conjunt de terres marrons, compactes que varen oferir uns pocs materials ceràmics d'època tardorepublicana.

CONCLUSIONS

A mena de conclusió, podem dir que l'excavació realitzada al caramull del tossal de Santa Llúcia, tot i tractar-se d'una intervenció molt reduïda (a penes uns 39 m² de superfície total excavada), ha aportat dades substancials sobre els tres grans moments d'ocupació d'aquest indret.

De la primera ocupació de l'Edat del Bronze, s'han localitzat a la cala A els nivells que correspondrien a l'abandonament del poblat prehistòric (UE 8 i UE 10), recuperant-se fragments de terrissa feta, alguna eina sobre os i diversos molins barquiformes en pedra arenisca.

A la cala C s'han documentat diverses estructures d'època tardorepublicana/augustea. Hi destaca el segment de canalització excavada sobre la roca natural, que recolliria i duria les aigües pluvials (?) cap a llevant, ben segurament vers la cisterna/aljub que encara es manté en ús a l'explanada de davant de l'ermita. Aquesta estructura hidràulica va ser amortitzada durant la segona meitat del segle I a. n. e., col·locant-se damunt una fossa rectangular de *tegulae* dins la qual, però no aparegueren restes d'enterrament. Només, quan foren desmuntades les tegules s'arreglè un possible fragment de fèmur.

Per últim, la cala o rasa B, ha deixat a la llum un basament de mur de blocs calcaris situat a la base del mur sud-oest de l'ermita i altres dos murets (UE 6 i UE 23), paral·lels entre ells i perpendiculars a l'ermita, que definirien una estança rectangular, amb l'accés al sud-est, que interpretem com una mena de corral vinculat a la casa i presència de l'ermità que hi viuria, encarregat de guardar i mantindre l'ermita almenys durant el segle XVIII i part del XIX.

El que ha restat clar però, és la nul·la presència de materials i estructures d'època medieval (ni en aquesta cala ni a la resta de les àrees excavades), per la qual cosa hem de concloure que ben probablement, l'ermita és una construcció d'època moderna que seria bastida cap al segle XVII.

Tossal de Santa Llúcia. Davant la vila de Xàbia i al fons el Montgó

Tossal de Santa Llúcia. Cala A. Molins barquiformes

Tossal de Santa Llúcia. Cala B des del NW

Tossal de Santa Llúcia. Cala C